

รายงานการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ (วิสามัญ)

วันพุธที่ ๑๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๔
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๕ นาฬิกา

ประธานวุฒิสภา: วันนี้ท่านสมาชิกมาร่วมการประชุม ๑๒๒ คน ครบองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าจะได้ดำเนินการประชุมต่อไปตามระเบียบวาระ

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ วันนี้มีเรื่องที่จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ คือ เนื่องด้วยได้มีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมวิสามัญแห่งรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้อ่าน ขอท่านทั้งหลายได้โปรดยืนขึ้นเพื่อรับฟังพระบรมราชโองการ

(สมาชิกและผู้ที่อยู่ในที่ประชุมได้ยืนขึ้นเพื่อรับฟังพระบรมราชโองการ)

ประธานวุฒิสภา :

“พระราชกฤษฎีกา
เรียกประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา
พ.ศ. ๒๕๑๔

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ประ.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓
เป็นปีที่ ๒๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ สมควรที่จะเรียกประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา ในวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี”

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปเรื่องที่ ๒ มีเรื่องที่จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบด้วยความ
 สดใจว่า ในระหว่างปิดสมัยประชุมที่แล้วมา พลโท อัมพร ศรีไชยยันต์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ
 กระทรวงยุติธรรม ได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๓ ที่
 โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ

เพื่อเป็นเกียรติแก่ท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว จึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายโปรดยืนขึ้น
 แสดงความไว้อาลัยเป็นเวลา ๑ นาที

(สมาชิกและผู้ที่อยู่ในที่ประชุมได้ยืนขึ้นไว้อาลัยเป็นเวลา ๑ นาที)

ประธานวุฒิสภา : เรื่องที่ ๓ ได้รับหนังสือจากนายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ ขอ
 ลาออกจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

จึงขอแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานวุฒิสภา : เรื่องที่ ๔ ได้รับหนังสือจากเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า
 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๗๘
 และมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๑ คนคือ นายเฉลียว วัชรพุก

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓

ฉะนั้น จึงขอแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญท่านสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง
 ที่มาประชุมในวันนี้ ได้โปรดยืนขึ้นปฏิญาณตนต่อที่ประชุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
 ไทย มาตรา ๘๘ ด้วยถ้อยคำที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวนำต่อไปนี้

LIRT

"ข้าพเจ้า (ออกชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

นายเฉลียว วัชรพุกก์ : ข้าพเจ้า นายเฉลียว วัชรพุกก์ ขอปฏิญาณว่าข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ประธานวุฒิสภา : เรื่องที่ ๕ ได้รับหนังสือจากเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงและแต่งตั้งรัฐมนตรีบางตำแหน่งดังต่อไปนี้

๑. ให้พลเอก กฤษณ์ สีวะรา พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๒. ให้พลตำรวจโท พิชัย กุลละวณิชย์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร

๓. ให้นายมัญญ บริสุทธิ์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

๔. แต่งตั้งให้นายอภัย จันทวิมล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๕. แต่งตั้งให้นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๓

จึงขอแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานวุฒิสภา: เรื่องที่ ๖ ได้รับหนังสือจากประธานคณะกรรมการการเศรษฐกิจแจ้งว่า นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ ซึ่งเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการนี้ด้วย ผู้หนึ่ง ได้ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ กรรมการในคณะกรรมการนี้จึงว่างลง ๑ ตำแหน่ง จึงขอให้ที่ประชุมพิจารณาตั้งกรรมการชอแทนต่อไป

พันโทประเสริฐ สุตบรรทัด: ข้าพเจ้าขอเสนอคุณเผด็จ จิราภรณ์ ท่านผู้ใดเห็นด้วยโปรดรับรอง

(มีสมาชิกรับรอง)

ประธานวุฒิสภา: จะมีท่านผู้ใดเสนอใครอีกหรือไม่

(ไม่มีสมาชิกเสนอ)

ประธานวุฒิสภา: เมื่อไม่มีท่านผู้ใดเสนอใครอีก จึงถือว่าที่ประชุมนี้ลงมติให้ นายเผด็จ จิราภรณ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการการเศรษฐกิจแทนตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ระเบียบวาระที่ ๒. ร่างพระราชบัญญัติหนายความ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนลงมติให้ใช้ได้แล้ว เป็นการพิจารณาในวาระที่ ๑ ของวุฒิสภา

(สำเนา)

ที่ สผ ๐๐๐๒/๒๑๕๙๖

สภาผู้แทน

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติความ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติชื่อดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทน ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓ (สามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้ลงมติใช้ร่างพระราชบัญญัติความ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (นายร้อย ทินราช กับพวกและคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ได้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ฉะนั้น จึงเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๙

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พลตรี ศ. สิริโยธิน

(ศิริ สิริโยธิน)

ประธานสภาผู้แทน

สำเนาถูกต้อง

ประเสริฐ พิมพ์

แทน

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บันทึก

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติความ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนพิจารณาเสร็จแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติความ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งเสนอ
โดยนายน้อย ทินราช กับพวกและคณะรัฐมนตรี ที่ประชุมสภาผู้แทนได้ลงมติให้รวมร่าง
พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้พิจารณาพร้อมกัน และลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
ดังกล่าว ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๑๓ (สามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๓ และ
ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอสภา
ผู้แทนพิจารณาต่อไป

ในคราวประชุมสภาผู้แทน ครั้งที่ ๑๔/๒๕๑๓ (สามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กันยายน
๒๕๑๓ ที่ประชุมได้ลงมติให้ใช้ได้และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ

จึงได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๓

(ลงชื่อ) ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์

(นายประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์)

เลขาธิการรัฐสภา

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติหนายความ (ฉบับที่ ...)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหนายความ

เหตุผล

เพื่อให้หนายความชั้นสองว่าความในศาลได้ทั่วราชอาณาจักรด้วยการขอรับใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขตเป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง และสมควรห้ามมิให้ข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ รวมทั้งข้าราชการการเมืองจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นหนายความ จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างที่นายน้อย ทินราช นายชวาล วรรณตรี และนายเกษม จงสวัสดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนเป็นผู้เสนอ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ขอรับมาพิจารณา ก่อน และได้แก้ไขเพิ่มเติมจากร่างที่สมาชิกสภาผู้แทนเสนอนั้นแล้ว

ร่าง
พระราชบัญญัติหนายความ (ฉบับที่ ...)
พ.ศ. ....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหนายความ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติหนายความ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔ หนายความได้แก่ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตจากเนติบัณฑิตยสภาให้มีสิทธิว่าความในศาล แบ่งเป็นสองชั้น คือ หนายความชั้นหนึ่งและหนายความชั้นสอง

หนายความชั้นหนึ่ง มีสิทธิว่าความในศาลทั่วราชอาณาจักร

LIRT

นายความชั้นสอง มีสิทธิจดทะเบียนว่าความได้ในเขตศาลรวมสิบจังหวัด และมีสิทธิว่าความในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เฉพาะคดีที่ศาลชั้นต้นในเขตจังหวัดดังกล่าวได้พิพากษา หรือสั่งและมีสิทธิตามประเด็นไปว่าความในศาลอื่นได้ด้วย”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นนายความชั้นหนึ่ง ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี
- (๓) เป็นสามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (๔) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่ยกเว้นแก่สังคม
- (๕) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้มีประวัติหรือได้กระทำการอันใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- (๖) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพนายความ และ
- (๗) ไม่เป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำรวมทั้งข้าราชการการเมือง”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๖ ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นสอง ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีคุณสมบัติตาม (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) และ (๗) ของมาตรา ๕

(๒) สอบความรู้ได้ตามที่เนติบัณฑิตยสภากำหนดให้มีการสอบ หรือมีอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์จากสถานการศึกษาในประเทศไทยซึ่งเนติบัณฑิตยสภาเห็นว่าสถานการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร ควรเป็นทนายความได้ และ

(๓) เป็นสมาชิกสมทบแห่งเนติบัณฑิตยสภา"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔ ทนายความชั้นสองอาจไปว่าความในศาลในเขตจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดที่ทนายความผู้นั้นมีสำนักงานที่จดทะเบียนไว้ได้ เมื่อได้รับใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขตเป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง และให้มีสิทธิว่าความคดีนั้นในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา รวมทั้งมีสิทธิตามประเด็นไปว่าความในศาลอื่นได้ด้วย

การขอรับอนุญาตให้ว่าความต่างเขตสำหรับทนายความชั้นสองนั้น ให้ยื่นคำขอได้ที่ศาลซึ่งตนมีสำนักงานอยู่ หรือจะขอต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาที่ตนประสงค์จะดำเนินคดีก็ได้

คำขอรับใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขตและใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขต ให้ทำตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นหนายความ ค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตเป็นหนายความและค่าธรรมเนียมใบแทนใบอนุญาตเป็นหนายความ ให้หนายความที่มีสำนักงานที่จดทะเบียนไว้ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ชำระที่เนติบัณฑิตยสภาหนายความนอกนั้น ให้ชำระที่ศาลจังหวัดที่มีสำนักงานที่จดทะเบียนไว้ อยู่ในเขต

ค่าธรรมเนียมค่าขอรับใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขต และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขต ให้ชำระที่ศาลที่ยื่นคำขอ”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๕ คำขอตามมาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๓๔ ให้ทำตามแบบที่เนติบัณฑิตยสภากำหนด และให้ยื่นต่อเนติบัณฑิตยสภา แต่ถ้าผู้ยื่นคำขอมมีสำนักงานในจังหวัดใดนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี จะยื่นคำขอต่อศาลจังหวัดนั้นเพื่อส่งมายังเนติบัณฑิตยสภาก็ได้”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกค่าธรรมเนียมทัณฑ์พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และให้ใช้ค่าธรรมเนียมทัณฑ์พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๑๒ หนายความชั้นสองซึ่งว่าความคดีได้อยู่แล้วในศาลที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเป็นหนายความก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีสิทธิว่าความและดำเนินการอื่นในฐานะหนายความในคดีนั้นต่อไปได้

มาตรา ๑๓ ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นหนายความจากเนติบัณฑิตยสภาไปแล้ว แต่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๗) แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้อำนาจศาลสิทธิจะต่ออายุใบอนุญาต ส่วนใบอนุญาตที่ได้ออกให้แก่ผู้นั้นไป ให้คงใช้ได้จนกว่าจะสิ้นอายุใบอนุญาต

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ค่าธรรมเนียม

(๑) การจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ		
ทนายความชั้นหนึ่ง	ฉบับละ	๘๐๐ บาท
ทนายความชั้นสอง	ฉบับละ	๔๐๐ บาท
(๒) การต่ออายุใบอนุญาตเป็นทนายความ		
ทนายความชั้นหนึ่ง	ฉบับละ	๔๐๐ บาท
ทนายความชั้นสอง	ฉบับละ	๒๐๐ บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาตเป็นทนายความ	ฉบับละ	๕๐ บาท
(๔) ค่าขอรับใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขต	ฉบับละ	๑๐ บาท
(๕) ใบอนุญาตให้ว่าความต่างเขต	ฉบับละ	๕๐ บาท

นายเผด็จ จิราภรณ์ : สำหรับร่างพระราชบัญญัติหนายความนี้ ข้าพเจ้าได้อ่านดู
 ตลอดแล้ว หลักการสำคัญก็มีสองประการด้วยกัน คือเพื่อที่จะให้หนายความชั้นสองนี้ได้ว่า
 ความในศาลทั้งปวงกว้างขวางขึ้น อีกประการหนึ่งก็ห้ามมิให้ข้าราชการธรรมดา ข้าราชการ
 ส่วนท้องถิ่น และข้าราชการการเมือง จดทะเบียนเป็นหนายความ เมื่อจดทะเบียนแล้ว เมื่อสิ้นอายุ
 ก็ต่ออีกไม่ได้ สำหรับหลักการทั้งสองประการนี้ สำหรับประการที่ ๑ นี้คงจะไม่มีปัญหาอะไร
 เพราะเป็นการให้สิทธิแก่หนายความชั้นสอง ที่จะว่าความได้กว้างขวางขึ้น กล่าวคือ กฎหมาย
 หรือพระราชบัญญัติหนายความฉบับที่ถูกแก้ไขนี้ไปจำกัดสิทธิให้หนายความชั้นสองว่าความ
 ในศาลได้ เพียง ๕ จังหวัด รวมทั้งจังหวัดที่ตัวจดทะเบียนขึ้น จะไปว่าความศาลอื่นนอกจากนั้น
 ไม่ได้ ซึ่งเป็นการแก้ไขระเบียบปฏิบัติแต่เดิม ๆ มา แต่ฉบับนี้กลับทวนไปให้สิทธิโดยเพิ่มจาก
 ๕ จังหวัดเป็น ๑๐ จังหวัด นอกจากนั้นถ้ามีความจำเป็นจะไปว่าความในศาลจังหวัดอื่นก็ให้
 ได้รับอนุญาตเป็นเฉพาะคดีไป เสมือนว่ากลับคืนสู่สถานการณ์เดิม อันนี้เป็นสิ่งสมควรและ
 ถูกต้อง ส่วนดีอีกประการหนึ่งสำหรับกฎหมายฉบับนี้ก็ต่อแต่เดิมมาพวกจนนิติศาสตร์บัณฑิตนั้น
 กฎหมายหนายความฉบับเดิมให้เป็นเพียงหนายความชั้นสอง แต่กฎหมายฉบับนี้ยินยอมให้
 เป็นหนายความชั้นหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เป็นสมาชิกวิสามัญของเนติบัณฑิตยสภา แต่เดิมคนที่
 เป็นหนายความชั้นหนึ่งได้นั้นต้องเป็นสามัญสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา แต่ตอนนี้ได้แก้ไขมา
 ให้เป็นสมาชิกวิสามัญ ก็เป็นหนายความชั้นหนึ่ง ได้อันนี้เป็นส่วนดีที่ควรจะสนับสนุน แต่สำหรับ
 หลักการอีกอันหนึ่งที่ห้ามมิให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นและข้าราชการการเมืองจดทะเบียนเป็น
 หนายความ อันนี้ข้าพเจ้ายังมีความข้องใจ เพราะเป็นหลักการใหม่ที่ไม่เคยมีในพระราชบัญญัติ
 หนายความฉบับเดิม ๆ มา อันนี้ถ้าท่านเปิดดูจะเห็นอยู่ในมาตรา ๕ ของกฎหมายเดิมและ
 แก้ไขคราวนี้ โดยเพิ่มคุณสมบัติของผู้ที่จะจดทะเบียนหนายความเป็นอนุมาตรา ๗ คือไม่เป็น
 ข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือข้าราชการการเมือง จึงจะจดทะเบียนเป็นหนายความ
 ได้ อันนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากหลักการเดิมแต่กาลก่อนมาทั้งสิ้น ที่นี้ข้าพเจ้าข้องใจก็มี
 เหตุผลหลายประการ ก็อยากจะทราบเรียนต่อที่ประชุมนี้ และก่อนที่จะทราบเรียนในข้อข้องใจ
 เหล่านี้ก็ใครจะเรียนต่อที่ประชุมว่า ความจริง หนายความนี้ก็คือหมอความนั่นเองซึ่งคู่
 กับแพทย์ซึ่งเป็นหมอยา ใครไม่เคยเจ็บป่วยก็ไม่ว่าความทุกข์ยากหรือความจำเป็นที่จะ

ใช้แพทย์ฉันทใด ใครไม่เคยถูกถ้อยร้อยความก็ไม่รู้ความจำเป็นของทนายความว่ามีความจำเป็นจะต้องใช้เพียงใดหรือไม่ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าทั้งหมอยาและหมอความนี้เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับสาธารณสุขเกี่ยวกับคนส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นการที่จะพิจารณาห้ามสิทธิหรือให้สิทธิ หรือจำกัดสิทธิหรือรอนสิทธิประการใด วุฒิสภานี้ น่าจะพิจารณาให้รอบคอบ ดังข้าพเจ้าจะได้กราบเรียนต่อไปนี้ ท่านประธานที่เคารพ ที่เพิ่ม ตูมาตรา ๕ แก้ไขมาตรา ๕ เพิ่มอนุมาตรา ๗ เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนเป็นทนายความซึ่งมีข้อห้ามว่า ไม่เป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำรวมทั้งข้าราชการการเมืองด้วย ผู้ที่ห้ามมิให้ศาลรับจดทะเบียนเป็นทนายความ ถ้าใครมีใบอนุญาตอยู่แล้ว ถ้ามีคุณสมบัติต้องห้ามตามนี้ก็ต่อหมดสิทธิในการต่ออายุ เท่ากับเพิกถอนใบอนุญาตไปนั่นเอง สำหรับที่เพิ่มอนุมาตรา ๗ นี้ ข้าพเจ้าก็จะเรียนตามลำดับดังต่อไปนี้ เป็นทั้งในเรื่องถ้อยคำที่ใช้และตลอดจนความมุ่งหมาย และชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องบัญญัติเป็นการรอนสิทธิจะเป็นข้อเสียหายประการใดหรือไม่ ประการแรก ข้อความของคำว่า “ข้าราชการส่วนท้องถิ่น” อันนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเขียนไว้ด้วยความคลุมเครือ ว่าหมายถึงข้าราชการส่วนใดบ้างที่เรียกว่าข้าราชการท้องถิ่น ระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นก็มีสภาเทศบาล สภาตำบล สุขาภิบาล พนักงานที่ทำงานในเทศบาลเราเรียกว่าพนักงานเทศบาล ข้าพเจ้าก็ยังไม่เห็นว่าใครเรียกข้าราชการเทศบาล แล้วถ้าเขียนว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นนี้รวมความว่าเฉพาะพนักงานประจำที่เป็นปลัดเทศบาล เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่กินเงินเดือนประจำ คณะเทศมนตรีนะ ขอทราบว่าคุณเขียนกฎหมายนี้ถือเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่ เพราะปัจจุบันนี้คณะเทศมนตรีที่เป็นทนายความก็ว่าความอยู่ในศาลทั้งปวงอยู่ ก็เป็นอาชีพดั้งเดิมของเขา ก่อนมาดำรงตำแหน่งทางเทศบาล อันนั้นถือเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่ ก็มีบางท่านก็ว่า คำว่า “ข้าราชการส่วนท้องถิ่น” มีอยู่ในกฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการนี้ข้าพเจ้าก็ยังสงสัยอยู่ แต่ในกฎหมายเทศบาลไม่มีใช้คำว่า “ข้าราชการส่วนท้องถิ่น” เพราะฉะนั้นความหมายที่เขียนอันนี้จะกินความหมายถึงตำแหน่งอะไรบ้าง คณะเทศมนตรีเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือไม่ ก็เหมือนรัฐบาลนี้ ข้าราชการประจำตั้งแต่ปลัดกระทรวงลงมา คณะรัฐมนตรีไม่ใช่เป็นข้าราชการประจำ เป็นข้าราชการการเมือง เทศบาลพนักงานตั้งแต่ปลัดเทศบาลลงไปเป็นพนักงานประจำ คณะเทศมนตรีก็มีลักษณะเหมือนคณะรัฐมนตรี ก็

ไม่ควรจะเป็นข้าราชการประจำ อันนี้มีความหมายอย่างไรเน่ ที่เขียนนี้เกรงจะไม่ชัดเจน อีกประการหนึ่ง ข้าพเจ้าเห็นว่าการที่ห้ามไว้เช่นนี้เป็นการรอนสิทธิจากกฎหมายเดิมเพราะไม่มีมาก่อนดังที่เรียนมาแล้ว มันก็เป็นการรอนสิทธิของผู้ที่มีใบอนุญาตอยู่แล้ว จะว่าความต่อไปไม่ได้ เป็นการตัดสิทธิของผู้ที่เคยจดทะเบียนเป็นทนายความชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ตามกฎหมายเดิมอยู่แล้ว พอออกกฎหมายใหม่นี้แล้วจะจดทะเบียนเป็นทนายความไม่ได้ เพราะฉะนั้นข้อห้ามอันนี้เป็นการรอนสิทธิละ ส่วนจะสมควรหรือไม่ประการใดนั้นก็จะได้พิจารณาเสนอต่อไป ประการต่อไปก็อยากจะได้เรียนให้ที่ประชุมได้ทราบว่า ผู้ที่เขียนกฎหมายห้ามข้าราชการไว้เน่ โดยสปิริต (spirit) ของหลักการทั่วไปเน่ ข้าพเจ้าเห็นด้วยในการที่จะเอาเวลาทำงานเทศบาล ทำงานราชการไปว่าความที่ศาล เน่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย แต่ท่านทั้งหลายก็อย่าลืมว่าการเป็นทนายความเน่มีชั่วโมงเฉพาะในศาลเท่านั้น นอกศาลก็ทำได้ คือนอกจากเวลาทำงานปกติของราชการเราจะเห็นว่าในพระราชบัญญัติทนายความเอง มาตรา ๓๖ หรืออะไรเน่ เขียนว่าการแต่งฟ้องก็ดี แต่งคำให้การก็ดี การทำอุทธรณ์ก็ดี ฎีกาก็ดี คนอื่นจะทำไม่ได้ นอกจากทนายความ ที่นี้การทำอุทธรณ์ ทำฎีกา เขียนที่บ้านก็ได้ นอกเวลาก็ได้ เขาไม่จำเป็นต้องเอาเวลาราชการมาสำหรับที่จะมาว่าความที่ศาล ไม่จำเป็นต้องไปศาล การทำหน้าที่ทนายความไม่จำเป็นต้องไปที่ศาล ทำที่บ้านก็ได้ ทำนอกเวลาก็ได้ เขามิวินิจฉัยทางนี้ก็น่าจะส่งเสริมให้เขาใช้วิชาชีพ ส่วนจะมีมาตรการใดที่ห้ามไม่ให้รับจดเพราะเกรงเขาจะไปว่าความไปอะไรต่างๆ เน่ เราก็จะได้พูดกันต่อไป แล้วอีกอันหนึ่ง การทำหน้าที่ของทนายความ นอกจากในเรื่องที่แต่งฟ้องหรืออะไรต่างๆ โดยไม่ต้องไปศาลแล้ว เราจะเห็นได้ว่าในลักษณะที่ ๒๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน ผู้ที่จะทำการคัดค้านตัวเงินได้ต้องเป็นนายอำเภอหรือทนายความ การคัดค้านตัวเงิน ทำอยู่ที่บ้านก็ได้ เสร็จแล้วก็ให้คนไปยื่น นี้ก็มีอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีกฎกระทรวงของเสนาบดีที่ออกกระเบียบมาให้ผู้ที่จะเป็นทนายความที่ต้องการจะทำคำคัดค้านในเรื่องตัวเงินนี้ได้ยื่นขออนุญาตต่อกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีกฎกระทรวงอยู่ ประการต่อไปเมื่อเราไปรอนสิทธิเช่นนี้มันก็เกิดความไม่เสมอภาคในการประกอบอาชีพ อาชีพหนึ่งเราห้ามแต่อาชีพอีกหลายอาชีพเราไม่ห้าม ข้าพเจ้าจะชักตัวอย่าง แพทย์ปัจจุบันชั้นหนึ่งที่จะประกอบการรักษาพยาบาลได้จะต้องมีใบประกอบโรคศิลปะ แพทย์ชั้นหนึ่งเป็น

ข้าราชการก็จดทะเบียนประกอบโรคศิลปะได้ กลางวันก็รักษาที่โรงพยาบาล สุขศาลา ตอนเย็นก็มาทำที่คลินิกได้ ก็ทำไม่เหนื่อยความเมื่อเขาทำในเวลาราชการไม่ได้ นอกเวลาราชการเราจึงไปห้ามเขาละเอ้า อาชีพต่อไป อาชีพตรวจสอบบัญชี สำนักบัญชีทั้งหลายย่อมทราบดี ใครจะสอบบัญชีต้องไปจดทะเบียนที่เศรษฐกิจการ ก็ไม่เห็นมีข้อห้ามอะไรที่ว่าข้าราชการประจำ ข้าราชการท้องถิ่น ข้าราชการการเมืองจะจดทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีไม่ได้ เขาก็ไปทำงานนอกเวลาเขาได้ ผู้สอบบัญชี เอ้า อาชีพต่อไป อาชีพวิศวกรรรม ซึ่งมีกฎหมายบังคับไว้ว่า ต่อไปนี้ผู้ใดจะเขียนแบบเขียนแปลนการก่อสร้างที่เป็นการก่อสร้างใหญ่ ๆ ราคาแพง ๆ ต้องมีวิศวกรผู้ได้รับอนุญาตเซ็นรับรอง ข้าราชการรถไฟ ข้าราชการกรมทางที่จบวิศวกรรม ข้าราชการเข้าใจ ไปจดทะเบียนได้ที่กระทรวงมหาดไทย ไม่มีอะไรเป็นข้อห้าม เขาจะทำนอกเวลา เขารับรองเขียนแบบเขียนแปลนนี้ข้าพเจ้าเห็นว่ามันไม่เสมอภาคกันในเรื่องการประกอบอาชีพ อ้าว ท่านอาจจะท้วงว่า ถ้าให้จดทะเบียนได้แล้วจะใช้เวลาราชการไปว่าความ ก็โปรดอย่าลืมว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนก็ดี พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการก็ดี มีวินัยข้อหนึ่งว่า ข้าราชการนี้ต้องอุทิศเวลาให้ราชการ ห้ามมิให้เป็นตัวกระทำการ โดยทำการค้าอะไรต่าง ๆ ถ้าไปห้ามในกฎหมายเฉพาะของข้าราชการแต่ละประเภทว่า ถ้าอนุญาตให้จดทะเบียนแทนความไปแล้ว จะเสื่อมเสียอย่างไร ก็ไปว่ากันเฉพาะเรื่องนั้น ไม่ควรจะมาว่าในกฎหมายเรื่องนี้เป็นารตัดสิทธิโดยทั่ว ๆ ไป แล้วอีกประการหนึ่ง อยากจะเรียนเพิ่มเติมว่า ถ้าออกกฎหมายนี้ไปแล้ว ส่วนรวมจะเสียอย่างไร ข้าพเจ้าก็บอกแล้วว่าหมอดความมั่นคู้กับหมอยา หมอยาเดี๋ยวนีใครก็ว่าขาด แล้วหมอดความบางคนก็ว่าเฟ้อ แต่เขาสำรวจกันจริงๆ ในทางวิชาการนะ นักกฎหมายเกิดขาดขึ้นมาเสียอีกแล้ว เดี๋ยวนี การที่มีหมอดความมาก ๆ การที่มีหมอยามาก ๆ ให้เขาเลือกใช้ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นประโยชน์ ไม่ควรจะไปรอนสิทธิจำนวนให้น้อยลง แล้วก็ท่านอย่าลืมว่าคดีอนาถาคดีอาญาอนาถาที่ศาลขอแรงนะ ขอแรงทนาย ถ้ามีทนายหลายคน ศาลก็มีโอกาสที่จะขอแรงไปว่าความให้แก่คนยากคนจนได้ เพราะฉะนั้นอาชีพนี้เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับสาธารณชน ไม่ควรจจะรอนสิทธิให้มีจำนวนยิ่งมากยิ่งขึ้น เขาจะเลือกใช้ของเขาได้ตามความเหมาะสม เขาไว้วางใจใครเชื่อความสามารถใครก็ว่ากันไป นี่ในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ข้าพเจ้าจึงยังข้องใจในกฎหมายฉบับนี้ ส่วนที่ดีก็อย่างที่เรียนไปแล้ว ส่วนที่เห็นว่าบกพร่องที่ควรจะต้องแก้ไขนั้นก็หวังว่า

สภานี้และคณะกรรมการที่จะพิจารณารายละเอียดเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็ขอฝากไว้ ได้ให้ความกระจ่างแจ้งในถ้อยคำ ถ้าหากว่าจำเป็นจะต้องเขียนไว้ ถ้าหากเขียนห้ามไว้ จะเสียประโยชน์มากกว่าได้ประโยชน์แล้ว ข้าพเจ้าก็เห็นว่าควรที่จะแก้ไขอันนี้เสียให้ถูกต้อง ขอขอบคุณครับ

หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) : กระผมจะไม่ขอพูดเรื่องอื่น นอกจากเท่าที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้ยกเป็นข้อสงสัย เรื่องข้าราชการประจำการไปจดทะเบียนเป็นทนายความ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ข้องใจของทางกรมมานานแล้ว และเมื่อเนติบัณฑิตยสภาและกระทรวงยุติธรรมก็เห็นด้วยในการที่จะห้ามในข้อ ทางรัฐบาลจึงได้ใส่หลักการอันนี้มาในร่างพระราชบัญญัติทนายความ ความจริงทนายความนั้น อย่างท่านสมาชิกผู้มีเกียรติกล่าว คือเป็นอาชีพซึ่งคู่กับแพทย์นั่นเอง แต่ก่อนนี้สมัยก่อนนี้เขาเรียกกันว่าหมอความ หมอยากับหมอความซึ่งคู่กัน นั้นเป็นความจริง และทางต่างประเทศก็ยอมรับถือว่าเป็นอาชีพซึ่งคู่กันอยู่ แต่ว่าทั้ง ๆ ที่คู่กันอยู่นี้ ก็ยังมีความแตกต่างกันอยู่มากเหมือนกัน ที่คู่กันก็เพราะเหตุว่าเป็นอาชีพซึ่งรับใช้ประชาชน แต่ในขณะที่เดียวกันนั้นวิธีการรับใช้นั้นมันผิดกว่ากัน แพทย์นั้นอาจจะรักษาประชาชนเมื่อไรก็ได้ เวลานอกราชการก็ได้ แต่ทนายความนั้นถ้าเป็นทนายแล้ว ต้องมาว่าความในเวลาราชการอันอื่นหนึ่ง จริงอยู่ การมาว่าความอาจจะไม่เสียหายแก่ราชการที่ประจำอยู่ แต่อย่าลืมว่าการเป็นทนายความนั้นไม่ใช่ว่าจะรับความและมาว่าความได้ตามอำเภอใจ ทนายความทุกคนมีหน้าที่ต้องมาว่าความในเมื่อศาลสั่งให้มาว่าความ ก็ต่างจำเลยคดีอาญา ฉะนั้นถ้าหากว่าทนายความนี้เป็นข้าราชการแล้ว ศาลไปสั่งให้ข้าราชการมาว่าความแก่ต่างคดีอาญาในคดีซึ่งอาญาในคดีซึ่งศาลเรียกมานั้น ทนายความคนนั้น ทั้ง ๆ ที่เป็นข้าราชการประจำ ก็มีโอกาที่จะบอกเจ้าขุนมูลนายของตัว ผู้บังคับบัญชาได้ว่า ข้าพเจ้าต้องมาว่าความที่ศาล ราชการจะเป็นอย่างไรก็ตามเถอะ แต่ว่าเมื่อถูกเกณฑ์ให้มาว่าความ ข้าพเจ้าก็ต้องมานี่เป็นการอาจจะเสียหายแก่ราชการได้ด้วยประการฉะนี้ แล้วก็จะทำให้จิตใจผกผันเรื่องนี้เกิดขึ้นในสมัยเมื่อสักประมาณ ๑๕ ปีมาแล้ว มีข้าราชการสำนักนายกรัฐมนตรียไปขอจดทะเบียนเป็นทนายความ ระหว่างนั้นเมื่อข้าพเจ้าเองนั้นรับราชการอยู่มีหน้าที่ต้องจดทะเบียน กฎหมายก็ไม่ได้ห้าม แต่ก็ได้บอกกับผู้มาขอจดทะเบียนว่า ทางราชการนั้นจะสนับสนุนข้าราชการด้วยกันให้กระทำผิดวินัยข้าราชการไม่ได้ ฉะนั้นเมื่อวินัยข้าราชการมีว่าต้องอุทิศ

เวลาให้แก่ราชการแล้ว การที่มาจดทะเบียนอย่างนี้นั้นอาจจะเสียหายหรือเป็นการสนับสนุนให้กระทำความผิดวินัยข้าราชการก็ได้ ถ้าอนุญาตไป ฉะนั้นให้แก้ความข้องใจอันนี้เสียก่อน ท่านผู้จดทะเบียนทนายความเวลานั้น ๓ คนด้วยกัน ก็ไปเอาบันทึกของนายกรัชมุนตรีในขณะนั้นมาบอกว่าขอให้จดทะเบียน มีความประสงค์ให้ ๓ คนนี้จดทะเบียนศาลอุทธรณ์ก็จดทะเบียนให้ และหลักการอันนี้ก็ถือปฏิบัติมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ถ้าข้าราชการไปขอจดทะเบียนแล้ว เนติบัณฑิตยสภาซึ่งย้ายจากศาลไปอยู่เป็นเนติบัณฑิตยสภาเป็นนายทะเบียนเนติบัณฑิตยสภา ก็ถามเสมอว่าผู้บังคับบัญชาว่าอย่างไร ที่นี้ผู้บังคับบัญชาบางคนก็ให้ บางคนก็ไม่ให้ความไม่สม่ำเสมอมันก็เกิดขึ้น นี่ประการหนึ่ง แล้วอีกอย่างหนึ่งก็คือเป็นการไม่สมควรที่ข้าราชการจะมาเป็นทนายความ เพราะเหตุว่าถ้าหากว่าเราเกณฑ์ทนายคนอื่น ๆ ให้มาแก้ต่างจำเลยได้ในคดี แต่ว่าไปเกณฑ์ข้าราชการไม่ได้ เพราะเขาจะเสียงาน อย่างนี้ความไม่เป็นที่ธรรมมันก็เกิดขึ้นในระหว่างทนายความกันเอง เราก็ไม่มีเหตุผลอันใดที่ข้าราชการซึ่งมีอาชีพอยู่แล้ว เป็นข้าราชการนั้นจะมาแย่งอาชีพของทนายความซึ่งเป็นทนายความโดยแท้จริง คือคล้าย ๆ จดทะเบียนเป็นล่าไฟ เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว หลักการอันนี้จึงเนติบัณฑิตยสภา กิติ กระทรวงยุติธรรม กิติ ก็เห็นว่าสมควรจะห้าม ส่วนที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติกล่าวว่า การทำอุทธรณ์ ฎีกา ข้าราชการกระทำไม่ได้ นั้น กระผมขอเรียนด้วยความสัตย์จริงว่าทำได้ และเวลานี้ก็มีข้าราชการหลายคนทำอยู่ เพราะเหตุว่ากฎหมายห้ามแต่เพียงว่า คนที่ไม่ใช่ทนายความจะเซ็นในฟ้องอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้เท่านั้น แต่ว่าถ้าหากว่าท่านทำอุทธรณ์ฎีกาแล้วให้ตัวความเซ็นเองแล้ว ไม่มีอะไรห้ามเลย ยิ่งเวลานี้กระผมทราบว่าผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายที่ไม่ได้เป็นทนายความก็กระทำอยู่ นั่นก็สุดแล้วแต่เป็นเรื่องส่วนตัว แต่ว่าให้ตัวความเซ็นก็ได้ ความจริงก็ไม่ได้เสียหายประการใด และการที่นักกฎหมายซึ่งเป็นข้าราชการประจำการจะให้คำปรึกษาในข้อกฎหมายอย่างหนึ่งอย่างใด แก่คนหนึ่งคนใดนั้นก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวเขา ตราบใดที่ไม่กระทำการเสียหายแก่ราชการแล้ว ก็ไม่มีอะไรผิด และก็ไม่ใช่ทำหน้าที่ทนาย เพราะเหตุว่าเป็นเพียงให้คำปรึกษาเท่านั้นเอง ฉะนั้นการใช้วิชากฎหมายนั้น เมื่อไม่ได้จดทะเบียนเป็นทนายความแล้วก็เพียงแต่เข้าไปว่าความในศาลไม่ได้ และอาจจะเซ็นอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้เท่านั้นเอง แต่นอกจากนั้นแล้วก็ยังใช้วิชากฎหมายได้ตามความสามารถของแต่ละท่านไป กฎหมายมิได้ไปเกี่ยวข้องด้วย ตราบใดที่เป็นกรกระทำ

โดยสุจริตแล้ว ข้อความที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติกล่าวถึงข้าราชการที่แก่มานั้นก็เป็นเรื่องของ ถ้อยคำ คณะกรรมาธิการก็ดี หรือว่าสภานิติบัญญัติ จะแก้ไขประการใดนั้นก็สุดแต่ แต่ด้วยความประสงค์ เราห้ามเฉพาะข้าราชการ ส่วนเทศมนตรีก็ดี ใครก็ดีซึ่งมิใช่ข้าราชการนั้น ไม่ได้ห้ามเลย เพราะ ฉะนั้นจะจดทะเบียนหรือจะเป็นประการใดก็ไม่ได้ห้าม ห้ามแต่เฉพาะข้าราชการประจำใน ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเพื่อที่จะไม่ให้ยุ่งยากแก่การงาน เวลานี้มีคนทั่วไปขอจดทะเบียนอยู่มาก ข้าราชการประจำบางแห่งก็ไปขอจดทะเบียน บางแห่งเนติบัณฑิตยสภาเขาเกียงบอกว่า ไปขอคำรับรองผู้บังคับบัญชามาก่อนว่าไม่เสียหายแก่ราชการนะ ตามนัยซึ่งกระผมได้กราบเรียน มาแล้วเมื่อก็เห็นว่า เรื่องเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นเราก็เห็นว่าเป็นการสมควรที่เราจะรอไว้ก่อน ดีกว่า ถ้าหากว่าปล่อยให้ข้าราชการประจำไปจดทะเบียนแล้วก็จะจดกันใหญ่โต แล้วข้าราชการ นั้นก็อาจจะทำให้เป็นการเสื่อมเสียแก่ราชการก็ได้ มันเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง ที่สมัยเดิม ไม่ได้ห้ามไว้นั้นก็เพราะไม่มีตัวอย่างเกิดขึ้นเลย ไม่มีใครเลยที่เป็นข้าราชการประจำไปขอจดทะเบียนเป็นทนาย จนกระทั่งมาเมื่อสิบกว่าปีมานี้แล้ว ดังที่กระผมกราบเรียนมาเมื่อก็นี้ ความ คิดอันนี้มันก็เริ่มขึ้น เมื่อมีโอกาส ทางเนติบัณฑิตยสภาที่ดี ทางกระทรวงยุติธรรมก็ดี ก็เห็น ว่าเป็นการสมควรที่จะห้ามกันเสียทีหนึ่ง เพราะมีเช่นนั้นแล้วอาจจะเป็นการกระทบกระเทือน ถึงกิจการงานประจำของข้าราชการผู้นั้นก็ได้

นายสีวละล่อง บุณนาค : กระผมอยากจะขอประทานกราบเรียนท่านประธาน และที่ประชุมนี้ว่า กระผมเห็นด้วยในหลักการที่จะแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติทนายความ แต่กระผมไม่เห็นด้วยตามร่างที่เสนอมานี้ ในหลักการสองสามประการที่กระผมจะได้กราบเรียน ต่อไปนี้ ประการแรกก็คือ การแบ่งชั้นทนาย เป็นทนายชั้นหนึ่งและชั้นสองตามร่างฉบับใหม่ นี้ก็ได้อนุมัติโดยยกเอาร่างเดิมซึ่งมีมาหลายสิบปีมาแล้ว กลับเข้ามาเขียนแบ่งเป็นทนายชั้นหนึ่ง ชั้นสอง โดยกำหนดสิทธิทนายความชั้นหนึ่งว่ามีสิทธิว่าความได้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนทนาย ชั้นสองนั้น ว่าความได้เฉพาะตามร่างใหม่ใน ๑๐ จังหวัด แต่ถ้าจะไปว่าความต่างถิ่นนั้นต้อง ขออนุญาต กระผมมีความเห็นว่าการแบ่งทนายโดยจำกัดเขตการว่าความให้เป็นชั้นหนึ่ง ชั้นสองนี้ ไม่ชอบด้วยเหตุผลและหลักความจริงแต่ประการใดเลย เพราะว่าถ้าเราจะยอมรับ นับถือว่าทนายความชั้นสองมีความสามารถว่าความในศาล ๑๐ จังหวัดได้ และไปว่าความ

ในศาลอื่นนอกจาก ๑๐ จังหวัดนั้น โดยการรับอนุญาตเฉพาะเรื่องเฉพาะราวแล้ว ก็น่าที่จะให้
ทนายความนั้นมีสิทธิว่าความได้ทั่วราชอาณาจักรเสียเลย โดยไม่จำเป็นต้องไปจำกัดว่า ๑๐
จังหวัด และนอกจาก ๑๐ จังหวัดนั้นต้องขออนุญาตหรืออีกนัยหนึ่งก็คือว่า เลิกการแบ่งชั้น
วาระให้มียกเว้นแต่เพียงประเภทเดียว คือเรียกว่าทนายความเท่านั้น อันนี้จึงจะชอบด้วย
เหตุผลว่าเมื่อเป็นทนายโดยเนติบัณฑิตยสภารับรองให้ว่าความได้แล้ว ก็ควรจะมีสิทธิว่าความ
ได้ทั่วราชอาณาจักรเสมอหน้ากัน ถ้าจะแบ่งเป็นทนายชั้นหนึ่งและชั้นสองก็น่าจะแบ่งตาม
ความรับผิดชอบเช่นทนายชั้นหนึ่ง ซึ่งมีปริญญาและมีความชำนาญงานก็สามารถว่าความได้
ทั่วราชอาณาจักรเหมือนกับทนายอีกชั้นหนึ่ง แต่สิทธิในการว่าความนั้นไม่มีจำกัด ที่ว่าไม่มี
จำกัดนี้ในคดีอาญาก็อาจจะว่าความได้ โทษไม่ว่าจะรุนแรงแค่ไหน หรือในคดีแพ่งไม่ว่าคดีนั้น
จะมีทุนทรัพย์มากน้อยเพียงใด ทนายความชั้นหนึ่งก็สามารถจะมีสิทธิว่าความได้ตลอดไป
ส่วนทนายความชั้นสองซึ่งการแบ่งอย่างนี้ ก็หมายความว่า มีความรู้สึกความสามารถไม่เท่าเทียม
กับทนายความชั้นหนึ่งก็ควรที่จะจำกัดความรับผิดชอบลงมา เช่นยกตัวอย่างว่า ทนายความ
ชั้นสองให้มีสิทธิว่าความในคดีอาญาโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือในคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑
แสนบาท เป็นต้น กระผมคิดว่าถ้าจะแบ่งทนายชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ด้วยหลักการอย่างนี้จะชอบ
ด้วยเหตุผลมากกว่าที่จะไปแบ่งทนายชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ด้วยการกำหนดเขตวาระชั้นสองว่าความ
เท่านั้น ชั้นหนึ่งว่าความแค่นี้ ซึ่งไม่มีเหตุผลอะไรเลย คราวนี้เมื่อพูดถึงการที่กระผมได้กราบ
เรียนในชั้นแรกว่าทนายไม่ควรมีชั้น เมื่อทนายไม่ควรมีชั้นนี้แล้วเราจะทำอย่างไรกับผู้ที่ยัง
ไม่มีความรู้ความชำนาญ ถ้าเราจะย้อนไปดูการประกอบโรคศิลปะ ผู้สำเร็จปริญญาทางแพทย์
มาใช้สามารถจะประกอบอาชีพในวิชาแพทย์ได้ทันที จะต้องไปอยู่ประจำตามโรงพยาบาล
เช่นที่เรียกกันว่าอินเทอร์น (intern) บ้างหรือแพทย์ประจำบ้าน จนกระทั่งมีความรู้ความสามารถ
ความชำนาญในทางปฏิบัติแล้ว จึงสามารถรับใบอนุญาตได้ ฉะนั้นได้ก็ตาม เมื่อสักครู่นี้ท่านสมาชิก
ผู้มีเกียรติกับท่านรัฐมนตรีก็ได้กล่าวแล้วว่าหมอมความก็คู่กับหมอยา ดังนั้นถ้าเราจะมีหลักการ
ว่าผู้สำเร็จปริญญาทางกฎหมายถ้าจะประกอบอาชีพทนายความก็ต้องรับการฝึกหัดในสำนักงาน
ทนายความ โดยเข้าร่วมว่าความกับทนายความผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่ง
อาจจะหนึ่งปีหรือ ๒ ปี แล้วก็อาจจะค่อยๆ ให้ได้รับทำการแทนทนายนั้นตามรายละเอียด

ซึ่งอาจจะกำหนดในกฎกระทรวงต่อไปก็ได้ แต่ว่าเมื่อกฎหมายจะออกมาอย่างที่กระผมกราบเรียนมานี้ พวกทนายชั้นสองเวลานี้จะทำอย่างไรเล่า ก็มีทางที่จะทำได้โดยออกบทเฉพาะกาลว่า ทนายที่ได้จดทะเบียนแล้วก็คงเป็นทนายต่อไป ส่วนทนายที่จะมาใหม่ก็เป็นไปตามหลักการใหม่ คือว่าจะต้องมีการฝึกหัดอบรมอย่างที่กระผมได้กราบเรียนมาแล้ว เพราะว่าการที่ปัจจุบันนี้ที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายของเนติบัณฑิตยสถานนั้นตั้งขึ้นโดยมุ่งหมายที่จะกวาดขันให้นักศึกษาที่มีปริญญาทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้รับความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะไปประกอบอาชีพในทางผู้พิพากษาอัยการ และทนายความ แต่ในทางปฏิบัติหรือในทางความจริงที่ปรากฏนี้ สำนักอบรมศึกษากฎหมายของเนติบัณฑิตยสถานก็สอนซ้ำ ๆ กับที่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเมืองไทยได้สอนกันอยู่บางที่อาจารย์ก็เป็นคนเดียวกันเสียซ้ำ เพราะว่าเวลานี้ไม่ใช่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แห่งเดียวได้สอนวิชากฎหมาย ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็มี ดังนั้นถ้าสำนักอบรมศึกษาเนติบัณฑิตยสถานตั้งขึ้นมาเพื่ออบรมก็น่าที่จะได้มีเน้นไปในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะทางอัยการ ทางทนายความซึ่งคล้ายคลึงกันหรือในทางที่จะไปเป็นตุลาการ แต่ที่กระผมก็ทราบว่าอย่างไรวิชาว่าความนี้ก็เพียงจะมีการอบรมกันในสำนักศึกษากฎหมายเพียงปี ๒ ปีนี้เอง ดังนั้นกระผมเสียตายเหลือเกินที่ทางเนติบัณฑิตยสภาซึ่งเป็นของร่างกฎหมายฉบับนี้ได้เสนอร่างเข้ามานี้ แทนที่จะปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกาลสมัยและสถานการณ์ ก็ไม่ได้แก้ไขอะไรเลย นอกจากว่าย้อนกลับไปใช้กฎหมายเดิมตั้งแต่เมื่อ ๒๐ - ๓๐ ปีมาแล้ว แก้ไขเพียงแต่ว่าขออนุญาตว่าความต่างถิ่นซึ่งกฎหมายเดิมนั้นให้ขออนุญาต ณ ศาลที่จะไปว่าความ แต่ตามกฎหมายใหม่นี้ให้ขอ ณ ศาลซึ่งตนจดทะเบียนอยู่แต่ซึ่งสภาผู้แทนก็ไม่รับหลักการ อันนี้ก็ไม่ได้แก้ไขให้ไปขอจดทะเบียน ณ ศาลซึ่งจะไปว่าความอยู่ตามเดิม ดังนั้นกระผมจึงเห็นว่าถ้าจะแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความให้ถูกต้องตามหลักการและเหตุผลที่แท้จริงแล้ว น่าจะเลิกได้แล้ว การแบ่งชั้นวรรณะทนายโดยการจำกัดเขตการว่าความนี้ ถ้าจะแบ่งชั้นก็ขอให้แบ่งความรับผิดชอบอย่างที่กระผมได้กราบเรียนหรือมิฉะนั้นก็ไม่แบ่งเสียเลย ขอบพระคุณครับ

นายประสิทธิ์ จุลละเกศ : สำหรับร่างพระราชบัญญัติทนายความฉบับที่ได้เสนอต่อวุฒิสภา อันที่จริงกระผมก็เห็นว่าร่างฉบับนี้มีหลักการอยู่ ๒ ประการ ประการหนึ่งเพื่อ

LIART

ยกฐานะนายความชั้นสองให้มีสิทธิได้ว่าความทั่วราชอาณาจักรด้วยการขออนุญาตแต่ละจังหวัดๆ ไป เว้นไว้แต่จังหวัดที่ตัวมีสิทธิอยู่แล้ว ประการที่ ๒ ก็ห้ามโดยเด็ดขาดว่า ข้าราชการ กิติ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นกิติ และข้าราชการการเมืองกิติ จะขออนุญาตว่าความไม่ได้ หลักการที่จะต้องพิจารณาของสภานี้ก็มีอยู่เพียงสองประการเท่านั้น เพราะฉะนั้นในการที่จะไปยกเลิกชั้นหนึ่ง ชั้นสอง หรือจะเปลี่ยนความรับผิดชอบอะไรต่างๆ นั้น ก็ไม่ใช่ประเด็นที่สภานี้จะต้องพิจารณา ปัญหาว่าการที่สภานี้พิจารณาในสองประเด็นนี้จะเป็นการสมควรรับหลักการเพียงไรหรือไม่ ในประการแรกกระผมก็มีความเห็นว่าการต่อสู้ในเรื่องนายความชั้นสองซึ่งควรจะมีสิทธิได้ว่าความทุกจังหวัด ถ้าหากว่าได้ขออนุญาตแล้วแต่ละจังหวัดอย่างนี้ สมควรจะมีอย่างเท่าหรือไม่ ในเรื่องนี้หลังที่ได้มีกฎหมาย คือพระราชบัญญัตินายความปี ๒๕๐๘ ก็ได้ห้ามว่าเฉพาะเขตติดต่อ ๔ จังหวัดเท่านั้นและจังหวัดของตนเองอีกจังหวัดหนึ่ง ฉะนั้นก็เป็นการตัดสิทธินายความชั้นสอง ประเด็นก็มีอยู่ว่าการตัดสิทธินายความชั้นสองอย่างนี้เดี๋ยวนี้ร่างอันนี้ได้ยอมให้นายความได้มีโอกาสว่าความทุกจังหวัดได้โดยขออนุญาตเช่นนี้จะเป็นการสมควรแค่ไหนเพียงไร เดิมทีเดียวรัฐบาลก็ได้เสนอร่างอันนี้มาโดยมีหลักการเช่นนี้เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นก็มาพิจารณาดูว่าเป็นการสมควรหรือไม่ กระผมจะขอย้อนไปว่าเมื่อสมัยก่อนนี้นายความชั้นสองก็มีสิทธิว่าความได้ทั่วทุกจังหวัดเหมือนกัน ถ้าหากว่าได้ขออนุญาตแต่ละคราวๆ ไป เพราะฉะนั้นเมื่อตอนหลังที่ได้มาตัดสิทธิโดยพระราชบัญญัตินายความปี ๒๕๐๘ แล้ว จะถือว่าการตัดสิทธิเช่นนี้เป็น การชอบหรือไม่ ทางสมคมทนายความก็ได้เพียรพยายามต่อสู้ในเรื่องนี้อยู่ตลอดมา โดยขอความเป็นธรรมจากสำนักงานเนติบัณฑิตยสภาบ้าง จากกระทรวงยุติธรรมบ้าง ก็ได้มีการต่อสู้กันมาหลายครั้งหลายคราวจะเห็นได้ว่าหลักการอันนี้ก็มิได้อยู่จากการประชุมสมาคมทนายความจากการประชุมกรรมการเนติบัณฑิตยสภาอยู่ตลอดมา จนครั้งสุดท้ายก็ได้ถือโอกาสทางสมคมทนายความก็ได้ไปชี้แจงต่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันนี้เพื่อขอความเป็นธรรมและขอความเห็นใจว่า นายความชั้นสองก็ควรจะมีสิทธิการว่าความนี้ได้ทุกจังหวัดเท่าที่ตนพึงปรารถนาได้เช่นเดียวกันเหมือนกัน มีเหตุอันอีกหลายประการที่อ้างความจำเป็น ความสามารถแต่ละคน นี่เป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้ว ดังนั้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีก็ได้โยนเรื่องนี้กลับไปให้ทางกระทรวงยุติธรรมเพื่อโปรดพิจารณาอีก

ครั้งหนึ่ง ก็ได้มีการพิจารณากลับกรองกันโดยละเอียดแล้ว ในที่สุดก็ยินยอมยกฐานะของ
 หนายความชั้นสองนี้ให้มีสิทธิได้ว่าความทุกจังหวัดที่ตนต้องการได้ โดยขออนุญาตแต่ละ
 จังหวัด ๆ ไป เมื่อหลักการเป็นอย่างนี้แล้ว กระผมเองก็นึกว่าเป็นประโยชน์แก่หนายความ
 ชั้นสองเป็นอย่างมาก เพราะเขาได้มีโอกาสใช้วิชาชีพของเขา อย่างไรก็ตามมารยาทในการปฏิบัติ
 กิติ ในการว่าความกิติ มันก็มีการควบคุมอยู่แล้ว เหมือนกับมารยาทในทางแพทย์ มารยาท
 หนายความก็มีเช่นเดียวกันเมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว กระผมก็เห็นว่าเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่
 หนายความชั้นสองที่ได้มีโอกาสว่าความได้ทั่วทุกจังหวัดตามหลักการที่รัฐบาลนี้ได้เสนอมา
 ไม่ควรจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอะไรในขณะนี้ เพราะฉะนั้นหลักการอันแรกกระผมเห็นพ้องด้วย
 ส่วนอันหลังเกี่ยวกับเรื่องข้าราชการประจำกิติ ข้าราชการการเมืองกิติ หรือข้าราชการส่วน
 ท้องถิ่นกิติ ไม่ควรจะขออนุญาตเป็นหนายความได้ อันนี้ถ้าหากว่าเราพิจารณาถึงโดยผิวเผิน
 แล้ว อย่างท่านสมาชิกผู้มีเกียรติท่านหนึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่าเราไม่จำเป็นจะต้องไปว่าความใน
 ศาล ไม่จำเป็นที่จะต้องไปว่าความด้วยตนเอง เราอาจจะเรียงฟ้องเรียงคำให้การเรียงคำแถลง
 ใด ๆ ก็ได้ แล้วเราลงชื่อของเราไปในเวลานอกราชการก็ได้ อันนี้ก็เห็นว่าเห็นใจอยู่บ้างเหมือนกัน
 แต่เมื่อพิจารณาว่าวิชาชีพทางกฎหมายนั้น นายกิติหรือว่าพนักงานสอบสวนกิติ ศาลกิติ
 อัยการกิติ เหล่านี้ เป็นกระบวนการยุติธรรมทั้งสิ้น กระบวนการยุติธรรมนี้ไม่เหมือนกับวิชาชีพ
 อย่างอื่น ๓ - ๔ อย่างนี้หรือพิจารณารวมไปแล้วจะเห็นได้ว่า อย่างสมมติว่าจะให้เป็นไปอย่าง
 ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผมก็อยากจะชักตัวอย่างว่าผู้พิพากษาที่เกิดไปจดทะเบียนหนายความ
 เข้า หรืออัยการเกิดไปจดทะเบียนหนายความ อัยการเรียงฟ้องคดีอาญาหรือศาลเรียงคำแถลง
 ปิดสำนวนในที่สุด ไปโดนศาลที่ไปพิจารณาในคดีเป็นคณะเดียวกันเข้าอะไรต่าง ๆ เหล่านี้นะ
 กระผมชักตัวอย่าง อย่างนี้มันเป็นไปได้ คือเราจะต้องเสียสละ คือหมายความว่า วิชาชีพ
 ทางกฎหมายบางอย่างนี้ต้องเสียสละ อย่าให้มันขัดกัน ฉะนั้นกระผมยึดหลักกระบวนการ
 ยุติธรรมนี้เป็นหลักใหญ่ เพราะฉะนั้นถ้าอย่างนั้นแล้วละก็ กระผมเกรงความวุ่นวายในโรงศาล
 หรือความวุ่นวายอะไรต่าง ๆ นี้มันจะเป็นไปอย่างไม่มีสิ้นสุด ในที่สุดศาลยุติธรรมนี้ก็เรายัง
 มองไม่เห็นจะเป็นในรูปร่างอย่างใดมา นี้กระผมชักตัวอย่างว่าเป็นอย่างนี้บ้าง ถ้าชักตัวอย่าง
 อย่างท่านสมาชิกผู้มีเกียรติแล้ว ก็น่าเห็นใจ แต่ว่าวิชาชีพทางกฎหมายในบางอย่างนั้น ก็น่าจะ

ต้องมีการเสียสละ เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าในเรื่องหลักการที่ได้เสนอนี้ก็น่าจะรับ ขอ
 สภานี้ได้โปรดรับ รับหลักการไว้ด้วยแล้วก็ส่วนคุณสมบัติของนายความชั้นหนึ่งก็ดี ชั้นสอง
 ก็ดี ได้มีการแก้ไขกันมาเป็นต้นว่าสมาชิกวิสามัญก็เป็นนายความชั้นหนึ่งได้ นี่ผมเห็นว่า
 คุณสมบัตินั้นเป็นรายละเอียดไม่ใช่หลักการ เพราะฉะนั้นเราอาจจะพูดกันในที่ประชุมกรรมา
 ชิกการได้ อย่างเป็นต้นว่ามีผู้โต้แย้งว่า นิติศาสตร์บัณฑิตไม่ควรจะเป็นนายความชั้นหนึ่ง เรา
 ก็ว่ากันในชั้นกรรมาธิการเพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าในเรื่องนี้สภานี้น่าจะได้โปรดรับ
 หลักการ แล้วก็จะได้มีโอกาสที่กฎหมายฉบับนี้จะได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายเสียในต้นปีของ
 พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อประโยชน์แก่นายความชั้นสอง ซึ่งกำลังเฝ้ารอร่างกฎหมายฉบับนี้อยู่ด้วย
 ความต้องการและต้นรัตนเดีมีที่

นายเผด็จ จิราภรณ์ : ท่านประธานที่เคารพ ขออภัย เพื่อความกระชับแจ่มแจ้งของ
 สภานี้ ข้าพเจ้าใคร่จะเรียนเพิ่มเติมจากที่ได้มีท่านรัฐมนตรีและท่านผู้มีเกียรติได้กล่าวไปเมื่อ
 สักครู่นี้ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมว่าข้าราชการไปขอจดทะเบียนนายความ
 ครั้นจะให้คนโน้นจดทะเบียนได้ให้คนนี้จดทะเบียนไม่ได้ ก็ไม่ให้ความเที่ยงธรรม ท่านก็บอกแล้วว่า ท่านใช้
 หลักในการที่ถามผู้บังคับบัญชาว่า จะขัดข้องหรือไม่ ถ้าผู้บังคับบัญชาไม่ขัดข้องก็จดทะเบียน ถ้าผู้
 บังคับบัญชาเขาขัดข้องคนก็ไม่จดทะเบียน ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นว่ามันขาดความเที่ยงธรรมอย่างไร ก็เป็น
 เรื่องของผู้บังคับบัญชาเขาในการที่ถ้าเขาเห็นความจำเป็นจะต้องจดทะเบียนในราชการเป็น
 ประโยชน์ในราชการ เขาก็จดทะเบียนนี้ก็ไม่เที่ยงธรรม ไม่ใช่เรื่องของเนติบัณฑิตยสภาจะมา
 ตัดสินว่าเที่ยงธรรมในเรื่องนี้ แล้วแต่ผู้บังคับบัญชาเขา แล้วอีกประการหนึ่งที่ว่าห้ามไม่ให้
 ข้าราชการมาจดทะเบียนนายความเพื่อจะเป็นการแย่งอาชีพผู้อื่นนั้น ข้าพเจ้าก็ยังไม่เห็นด้วย
 ในหลักอันนี้ ถ้าอย่างนั้นเราจะทำอาชีพนายความเป็นอาชีพผูกขาดอย่างนั้นหรือแพทย์ผูกขาด
 อย่างนั้นหรือ ข้าพเจ้าก็ได้กล่าวแล้วว่า ยังมีจำนวนมากให้ประชาชนได้เลือกใช้เลือกสอยได้
 ย่อมมีประโยชน์ ไม่เป็นการแย่งครับ ไม่เป็นการแย่ง เขาจะเลือกใช้ใครอย่างไรก็ได้ และอีก
 ประการหนึ่ง ที่ว่าปฏิบัติหน้าที่ทนายนอกศาลก็ทำได้โดยวิธีให้ตัวความขึ้นชื่อนั้นถูกตาม
 หลักกฎหมาย แต่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เรายังหมายจะสอนคนให้หลอกลวงอย่างนั้นหรือ
 ความจริงเขาเป็นคนทำ แล้วก็ว่าไม่ได้ทำละ คนอื่นเขาทำ อ้าว เรื่องแต่งฟ้องอะไรต่างๆ ให้

ตัวความเซ็นได้ละ ทำคำคัดค้านในกรณีตัวเงินละ ถ้าทนายความไม่เซ็นชื่อคัดค้านไป ให้ผู้เซ็น
 ตัวคัดค้านไปไม่ได้ กฎหมายไม่ยอม แล้วท่านจะว่าอย่างไร แล้วการว่ากลัวจะเสียหายที่ราชการ
 อะไรต่าง ๆ เอาละถ้าไปว่าความโดยเป็นการประกอบอาชีพหาเงินหาทองมาชดกับตำแหน่ง
 หน้าที่ราชการนั้น ข้าพเจ้าพูดแล้วว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย แต่วิธีการแก้ไขไม่ใช่มาแก้ไขโดยห้าม
 ในกฎหมายนี้ ไปห้ามในระเบียบข้าราชการพลเรือน ห้ามในระเบียบข้าราชการตุลาการ ไปห้าม
 ซึ่ในทางนั้น อย่างมาปิดช่องทางนี้ มาปิดช่องทางนี้ แล้วมันปิดข้าราชการโดยทั่วไป ท่านสมาชิก
 ว่าผู้พิพากษาตุลาการ อัยการ จะมาเป็นทนายด้วยอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ กระทรวงยุติธรรมก็ห้าม
 เสีย กระทรวงมหาดไทยโดยกรมอัยการก็ห้ามเสีย เพราะมันขัดต่อความยุติธรรม ก็เมื่อสอง
 อาชีพนี้ขัดกระบวนการยุติธรรมแล้ว จะห้ามเขาก็ไปห้ามในกฎหมายเฉพาะของเขาซิ มาเขียน
 อย่างนี้มันเป็นการห้ามข้าราชการโดยทั่ว ๆ ไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการไม่ถูกต้อง ถ้าเป็นทนาย
 ความขอแรงละ ขอแรงนั้น จำเลยมันยากจนไม่สามารถจะหาทนายได้ ขอให้ศาลหาให้ ศาลก็
 เกณฑ์แรงมา อาจจะเป็นข้าราชการประจำ หมายถึงไปว่าความ ข้าพเจ้าอยากถามว่าผู้บังคับ
 บัญชาคนใดจะใจไม่ใ้ระกว่าจำเลยไม่มีทนายความขอให้ไปว่านี้ ขอเวลาราชการไปว่าถ้าท่าน
 เป็นข้าราชการ เมื่อไม่อนุญาต ข้าพเจ้าลาตามสิทธิของข้าพเจ้า ก็ไม่เห็นมันจะมีอะไรที่จะ
 เสียหายอะไร เรื่องเอาเวลาราชการไปช่วยงานนั้นงานนั้นะ งานสาธารณะตั้งเยอะแยะ อธิบดี
 ไน้อธิบดีนี้เป็นกรรมการสร้างพระสร้างวัดสร้างวา มังงานจัดงาน มังงานวชิราวุฒานุสรณ์ มังงาน
 อะไรละ เอาเวลาราชการไปประชุมทั้งนั้น หมายความว่าอย่างไร นี้เราผ่อนผันก็เพราะเห็นว่า
 เป็นธรรม เพื่อประโยชน์สาธารณะชนเป็นการกุศลเป็นการส่วนรวม เมื่อทนายความที่เป็น
 ข้าราชการรับจดแล้วไปว่าความให้จำเลยที่ยากจนเพื่อผลของความยุติธรรมนั้นหรือเป็นสิ่งที่
 เสียหาย ข้าพเจ้าอยากจะทำอย่างนั้น นี้ก็ขอให้สภานี้พิจารณาโดยรอบคอบ อีกประการหนึ่ง
 ที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติให้ความเห็นในเรื่องที่ว่าไม่ควรแบ่งชั้นทนายนี้ ข้าพเจ้าเห็นด้วย แบ่ง
 ชั้นโดยวิธีขอบเขตประกอบอาชีพนั้นไม่เป็นหลักแพทย์ชั้นหนึ่งชั้นสองนั้นเขาแบ่งชั้นในความรู้
 ความสามารถว่าจะทำอะไรได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ถูกต้อง แบ่งไปโดยว่าทนายชั้นนี้หากินได้
 เท่านี้ นอกจากนั้นต้องขออนุญาต ขออนุญาตต้องเสียเงินต้องเสียค่าธรรมเนียม เอาละ ท่าน
 สมาชิกอีกผู้หนึ่งก็ว่าที่ข้อเสนออันนี้ขัดหลักการ ก็ทวนมาหาหลักการอีก ความจริงหลักการที่

แต่จริงอันนี้ คือการปรับปรุงกฎหมายหมายความ ถ้าท่านว่าเขียนหลักการเพียง ๒ อย่าง อย่างอื่น
แต่ต้องไม่ได้ ก็ทำให้สิทธินิติศาสตร์บัณฑิตขึ้นมาเป็นทนายความชั้นหนึ่งไม่เห็นเขียนไว้ใน
หลักการ หลักการเพียงว่าให้ทนายชั้นสองนี้หากินได้กว้างขวาง ถูก อย่างนี้มี ห้ามไม่ให้ข้าราชการมี
แต่การยกฐานะนิติศาสตร์บัณฑิตที่เป็นสมาชิกวิสามัญเนติบัณฑิตยสภาขึ้นมาเป็นทนายชั้น
หนึ่งไม่เห็นมีในหลักการรวมความกฎหมายนี้หลักการข้างหน้าจะเขียนไว้อย่างไรก็ตามเถอะ
อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ทั้งสิ้น อันนี้เปรียบเสมือนกับปรับปรุงกฎหมายหมายความ
ให้เป็นการเหมาะสม ถ้าอย่างนั้นก็เขียนดั่งไว้ซิ เขียนกฎหมายอะไรก็ตาม ข้าพเจ้าต้องการ
แก้ไขกฎหมาย ๓ ประการ แต่ไหน ๆ จะแก้กันก็เสนอประการที่ ๔ เข้ามาบอกว่าไม่ได้ละ สภา
รับหลักการเรื่อง ๓ ประการ ไม่ใช่หรอก ไม่ใช่หลักพิจารณา นี่ข้าพเจ้าเข้าใจเช่นนั้นนะ ในนี้ก็
แก้มาหลายอย่างที่ไม่ตรงหลักการ เพราะฉะนั้นสมาชิกผู้มีเกียรติจะแปรญัตติในเรื่องที่จะยก
เลิกทนายชั้นหนึ่ง ชั้นสอง เป็นชั้นเดียวกันหรือจำกัดความรับผิดชอบให้ตรงกับหลักสากล
นั้นนะ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะสนับสนุนในเรื่องนี้ที่จะแปรญัตติแก้ไขเพื่อให้กฎหมายหมายความ
นี้ให้เป็นประโยชน์ให้เหมาะสมแก่กาลสมัยที่ดีที่สุดที่จะได้ ขอขอบคุณครับ

หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) : กระผมจะไม่พูด
ถึงเรื่องข้าราชการหรอกครับ เพราะเหตุว่าประเด็นนั้นก็ผ่านไปแล้ว มีเรื่องที่ว่าการแบ่งทนาย
ความนี้ยังเป็นความจำเป็นที่จะต้องแบ่งเป็นสองชั้น เราพยายามจะเลิกไม่รู้จะเลิกได้ด้วย
ประการใด อยากจะเลิกนักหนา แต่มันเลิกไม่ได้ ที่เลิกไม่ได้มีความจำเป็นมันมีด้วยกันทั้งนั้น
เพราะเหตุว่าทนายความของเรานั้นโดยมากชอบอยู่ในกรุงเทพฯ และในสวนกลาง ไม่ยอม
ออกไปต่างจังหวัด ทนายความชั้นหนึ่งโดยเฉพาะไม่ยอมออกไปต่างจังหวัด ยิ่งไปถึงจังหวัด
ไกล ๆ เช่น แม่ฮ่องสอน แม่สะเรียง เป็นต้น เช่นนี้ เกือบจะเรียกว่าไม่มีทนายความเลย ใน
ปัญหาข้อนี้เวลานี้กฎหมายทนายความถึงกับต้องให้มีการสอบทนายความอีกชั้นหนึ่ง โดย
ไม่ต้องผ่านมหาวิทยาลัย เพราะเหตุไม่มีทนายความนั่นเอง เลิกก็เลิกไม่ได้ ไม่ทราบจะเลิก
ด้วยประการใด ยิ่งกว่านั้นอีกพอเวลาสอบไล่ก็ไปสอบตามศาล คนกรุงเทพฯ ไปสอบ พอ
สอบเสร็จก็ย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ หมด ศาลนั้นก็ไม่มีอีก ต้องสอบอีก เราถึงมีข้อบังคับ

บอกว่าสอบแล้วต้องตั้งสำนักงานที่นั่น ๓ ปี แยกก็ยอม ไปสอบเสร็จ แกมมากรุงเทพ ฯ เอาป้ายไปติดไว้ร้านกาแฟเป็นสำนักงาน ไปเช่าเขาไว้ เปิดสำนักงานแต่ตัวไม่มี ซึ่งก็ไม่มีอะไรบังคับแก่ ให้แก่ไปอยู่ที่สำนักงาน นี่เป็นความยุ่งยากที่เกิดขึ้นมาหลายสิบปี และเวลานี้ก็แก้ไม่ตก จะหาหนทางความไปอยู่ประจำไม่มี และด้วยเหตุนี้เองแหละจึงไม่สามารถแบ่งเป็นคดีได้ กระทบจะชกตัวอย่างเช่น สมมติศาลหนึ่ง ศาลแม่ฮ่องสอนหรือแม่สะเรียงซึ่งไม่มีทนาย เราสอบทนายขึ้นมาเป็นทนายชั้นสอง ทนายชั้นสองนี้ว่าความได้จำกัด เราจำกัดคดี พอมีคดีโตจะทำอย่างไร แก้วไม่ได้ คดีฆ่าคนตายอย่างนี้มีเสมอ ๆ ยิ่งจังหวัดพวกนี้ยังมีบ่อยเลยไม่มีทนายจะว่า จำเลยก็ไม่มีโอกาสจะไปหาทนาย ศาลก็จะไปเกณฑ์จังหวัดอื่นเขามาก็ไม่ได้ มันก็เหลือทน จะเกณฑ์ให้จังหวัดอื่นเขามา ค่าพาหนะก็ไม่มี อะไรพวกนี้ เพราะฉะนั้นเรื่องหลักการที่ว่าแบ่งเป็นคดีนั้นกระทบเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเป็นการถูกตามหลักสากลด้วย แต่เรายังทำไม่ได้ไม่รู้จะทำอย่างไร ถ้าหากว่าทางสภานี้ใครมี ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติคนไหนคนใดเห็นวิธีแก้ละก็ กระทบยินดีรับ คือชอบเหลือเกิน อ้ายแบ่งคดีนี้ ถูกแน่ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะเหตุว่าศาลต่าง ๆ นั้นมีทนายไม่เพียงพอ เวลานี้ก็มีราว ๆ ลัก ๓ - ๔ ศาลหัวราชอาณาจักร ถ้าหากว่าการคมนาคมดีขึ้นแล้ว และอำเภอต่าง ๆ นอก ๆ ออกไปหรือจังหวัดปลาย ๆ แดนมีการคมนาคมดี การค้าขายรุ่งเรืองแล้ว ทนายก็จะกระจายออกไปเสียบ้าง อย่างนี้ก็เป็นการอันถูกต้อง ก็ทำได้ ผมก็อยากทำเหลือเกิน แต่มันทำไม่ได้ ไม่รู้จะทำประการใด เพราะฉะนั้นเรื่องทนายนี้จึงจำเป็นจะต้องมีอยู่เวลานี้ และต้องมีในพระราชบัญญัติทนายความ นี้ก็ให้มีสอบไล่เป็นทนายได้ เรียกว่าทนายชั้นสองเหมือนกัน เพราะเหตุว่าเราไม่มีทนายที่สำเร็จมหาวิทยาลัยออกไปนั่นเอง ไม่รู้จะทำประการใด จะเกณฑ์ให้แก่ออกไปก็ไม่ได้ เวลานี้การขาดแคลนทนายนั้นทำนองเดียวกับแพทย์ขาดแคลนในต่างจังหวัดเหมือนกัน เหมือนกันไม่มีผิดเลย และบางจังหวัดนั้นยิ่งมากกว่าด้วยซ้ำ เพราะเหตุว่าบางจังหวัดนั้นยิ่งจังหวัดชายแดนหรือไกล ๆ ออกไปนั้นคดีแพ่งเกือบจะไม่มีเลย มีก็เป็นส่วนน้อย ทนายความนั้นที่หากินได้อย่างสบายใจก็คือคดีแพ่ง ค่าทนายได้ แต่ว่าคดีอาญานั้นค่าทนายนิด ๆ หน่อย ๆ ถ้าหากว่าไม่ใช่คนท้องถิ่นไม่ได้อยู่ที่นั่นแล้ว คนอื่นนอกท้องถิ่นจะไปหาภินั้นกระทบที่ตั้งสำนักงานไม่ไหวเหมือนกัน เราก็เห็นใจอยู่ นี้ไม่ทราบว่าจะแก้ด้วยประการใด นี่ก็เป็นความจำเป็นที่กระทบได้กราบเรียนมานี้ เพราะฉะนั้นจึงยังมี

การแบ่งชั้นหน่วยด้วยการแบ่งเขตอยู่ นี่เป็นธรรมดา แล้วอีกประการหนึ่งที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ มาให้ฝึกคดี นี่เป็นความจริง ดีมากเหมือนกัน แต่ว่าก็ยังไม่รู้จะกระทำประการใดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการที่ผ่านมานั้น เรบอกกว่าผู้พิพากษาซึ่งจะสอบไล่เป็นผู้พิพากษานั้นต้องเคยเป็นทนายความมาก่อน เป็นจำศาล เป็นทนายความอะไรต่ออะไร มีหลายคนเป็นทนายความ ปีหนึ่งว่าความเท่านั้นเท่านั้นเรื่อง วิธีทำของแกก็คือว่ามีใบแต่งทนาย ยอมเสียคดีอาญาที่ไม่ต้องเสีย แต่คดีแพ่งเขาต้องเสียใบแต่งทนาย ๑๐ บาท ๒๐ บาทอะไรตามเรื่องไปเถอะเสร็จเรียบร้อยแล้วแกก็ไม่ไปว่าแกก็เสียค่าธรรมเนียมแต่งไว้เฉย ๆ ทนายคนอื่นไปว่า แกก็ไม่ไปว่า ในที่สุดแกก็มี ๒๐ คดี เอ ๑๐๐ คดีก็ได้ พอ ๑๐๐ คดีเสร็จแล้ว แกก็ไม่ได้ว่าความเลย ไม่เคยว่าความเลย เพราะฉะนั้นความอันนี้ละทำให้น่าอายเหมือนกัน คือทำอะไรแล้วมันไม่เป็นผล กระผมเห็นด้วย หลักการนะมันดีมาก ในต่างประเทศเขาก็ทำกัน ในต่างประเทศที่เขาทำได้นั้น เพราะทนายชั้นหนึ่งเขาแยะเหลือเกิน ที่นี้เมื่อใครออกจากโรงเรียนกฎหมายแล้วจะเป็นทนายความนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนตัวเอง เพราะถ้าไม่ฝึกฝนตัวเองแล้ว ตัวว่าความไม่ได้ ไม่มีใครเขาเข้ามาหา เพราะเหตุว่าทนายเขาแยะ ชั้นหนึ่งเขาแยะมาก คือทนายเขามีเต็มที่แยะมาก ของเรานั้นยังมีไม่เพียงพอและโดยมากที่มีอยู่ก็มีอยู่ในกรุงเทพฯ

นายเผด็จ จิราภรณ์ : ข้าพเจ้าต้องขอประทานโทษที่ประชุมสักเล็กน้อยที่เรื่องแบ่งทนายชั้นหนึ่ง ชั้นสอง ที่ท่านรัฐมนตรีว่าการ ฯ ว่ามานั้นว่า ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงจะให้ทนายชั้นสองไปอยู่ ณ ที่ซึ่งขาดแคลนได้ ความจริงมีวิธีการก็น่าจะทำ นอกจากนั้นก็ก็ต้องมีความเด็ดขาด ที่ทำก็คือ ใครสอบทนายความชั้นสองที่แม่สะเรียง แม่ฮ่องสอน ต้องเป็นคนมีภูมิลำเนาที่นั่น ก็ท่านไม่กำหนดนี้ ก็กรุงเทพฯ ฯ ก็ไปสอบ สอบแล้ว เขาก็กลับบ้านเขา แคว้นไว้ที่ร้านกาแฟ ก็กำหนดไปซิว่า ต้องมีภูมิลำเนาที่นั่น แล้วก็วิธีที่ว่ามาขอแอบตั้งเป็นทนายเพื่อเอาจำนวนคดีสอบผู้พิพากษา ท่านก็มีมาตรการได้ ก็ต้องมาเป็นผู้ว่าความจริง ๆ ข้าพเจ้าก็ไม่อยากจะกล่าวการเอาชื่อร่วมต่าง ๆ นี้ ก็ที่กระทรวงยุติธรรมของท่านเองนะ การพิจารณาคดีครอบองค์คณะหรือเปล่านั้นนั่งอยู่ข้างในติดบัลลังก์โน้น เสร็จแล้วก็เอามาเซ็นชื่อรวมกัน มานั่งหรือเปล่านั้นก็ท่านเองเดียวกัน ก็เรายังแก้ปัญหาของเราไม่ได้ แล้วจะให้ไปแก้ปัญหของคนอื่นอย่างไร

ก็มีวิธีที่จะแก้ได้ ขอให้ตั้งใจที่จะทำและมีความเด็ดขาดพอ แต่อีกประการหนึ่งในการที่เรื่อง
 คุณสมบัตินี้ ข้าพเจ้าอยากจะเพิ่มเติมเล็กน้อยเพื่อประกอบการพิจารณาของสภานี้ ข้าราชการ
 ไปจดทะเบียนนายความนะ ถ้ามองผิวเผินก็อยากจะประกอบอาชีพในขณะที่เป็นข้าราชการ
 แต่ความจริงไปจดเพื่อรักษาสีทิตีของตนไว้ เพราะคุณสมบัติของกฎหมายนายความนี้เปลี่ยนไป
 เปลี่ยนมา หลักเกณฑ์อันนั้นจดได้ ต่อมาอีกสมัยหนึ่งแก้กฎหมาย จดไม่ได้ สมมติข้าพเจ้า
 เป็นข้าราชการนี้ ให้สิทธิอะไร ข้าพเจ้าจดได้ ข้าพเจ้าจดไว้ แต่ข้าพเจ้ายังไม่ใช้สิทธิ เมื่อพ้น
 ข้าราชการแล้วใช้สิทธิแต่ถ้าไม่จดไว้ในขณะนั้นแล้ว กฎหมายเปลี่ยนแปลงมาข้าพเจ้าจดทะเบียน
 นายความไม่ได้นี่ข้อหนึ่งที่เขาไปจดไว้ แต่บางคนก็ใกล้เกษียณอายุแล้ว จบอาชีพราชการก็
 จะได้ไปประกอบอาชีพนายความ เราไม่ส่งเสริมคนที่ประกอบอาชีพหรืออย่างไร นี้อย่างนี้
 ก็มีมาก แล้วถ้ากฎหมายนี้ออกไปนี้ คนที่มีสิทธิอยู่แล้วจะหมดสิทธิ พอจะหมด จดอีกครั้งหนึ่ง
 คนไม่มีสิทธิแล้วจะซัดตัวอย่าง เช่นนายความชั้นสองที่ว่าความมา๑๐ปี เลื่อนขึ้นเป็นนาย
 ความชั้นหนึ่งมาแต่เดิม แล้วต่อมามารับราชการอยู่จนปัจจุบันนี้ ต่ออายุใบอนุญาตไม่ได้ ขาด
 ตกลงใบอนุญาตนายความฉบับเดิมสิ้นไป พอออกจากราชการแล้ว จะมาจดทะเบียนใหม่
 ปรากฏว่าไม่ได้จบปริญญา จดไม่ได้ นี่จะชี้ให้เห็น เป็นการรอนสิทธิเขา ให้เขาเกิดความเสียหาย
 นี้อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นที่เขาจะไปจดทะเบียนอะไรต่าง ๆ นี้ เพื่อรักษาสีทิตีเขา เพื่อเขามีโอกาส
 ที่จะทำหน้าที่นอกเวลาราชการได้ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ก็เป็นสิ่งที่ควรจะสนับสนุน และข้าพเจ้า
 ยังสงสัยว่าที่ร่างกฎหมายฉบับนี้มา ในทางราชการได้ตรวจสอบกันแน่หรือเปล่า ข้าพเจ้าจำได้
 ว่ากรมชลประทานนี้ก็ว่าความของตนเอง ดูเหมือนจะจดทะเบียนนายความด้วยซ้ำ ลงไป
 สืบตรวจดูอีกที่ซี หน่วยราชการต่าง ๆ ที่จดทะเบียนนายความว่าความให้แก่หน่วยราชการต่าง ๆ
 นี้ กรมทางหลวงมีหรือไม่ กรมชลประทานมีหรือไม่ การรถไฟมีแน่ สมัยเป็นกรมนะ เขาเรียก
 อานาบอล เอาละเดี๋ยวนี้เป็นองค์การรถไฟแล้ว ไม่เกี่ยวข้อง เอ้า ก็ไม่เข้าข้อห้ามนี้ ที่ข้าพเจ้ามา
 พูดวันนี้ไม่ใช่ข้าพเจ้ามีคุณสมบัติขัดต่ออันนี้นะ เพราะสมาชิกสภาไม่ใช่ข้าราชการการเมือง
 แต่ข้าพเจ้าห่วงใยโดยทั่ว ๆ ไป และที่เขียนข้าราชการการเมืองไว้ในนี้ก็ไม่ได้ขัดเหมือนกัน ห้าม
 มิให้ข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถ้าข้าราชการอันนั้นคลุมถึงข้าราชการทุกประเภทแล้ว
 ไปเขียนการเมืองไว้ทำไม ข้าราชการรัฐพาณิชย์ ข้าราชการในพระองค์หมายความว่าอย่างไร

อันนี้ข้าพเจ้าฝากกรมการไว้ด้วย ข้าราชการพลเรือนแบ่งออกเป็น ๔ - ๕ ประเภท ข้าราชการการเมืองเพียงแต่ประเภทหนึ่งเท่านั้น แล้วประเภทเหล่านั้นนะหมายถึงอะไร ถ้าข้าราชการค่าต้นนะ หมายถึงข้าราชการพลเรือนทั้งหมด ก็ไม่ควรเขียนข้าราชการการเมืองไว้ตอนท้าย แล้วข้าราชการส่วนท้องถิ่นนั้น โปรดไปดูอีกครั้งหนึ่งครับ เกรงจะผิดพลาดเหมือนอย่างร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหงเหมือนกัน ในที่สุดวุฒิสภาก็ต้องแก้ไข เพราะใช้ถ้อยคำไม่ตรงกับข้อเท็จจริงว่า คนจบประโยค ม.ศ. ๕ ประโยคอะไรจะอะไรต่างๆ นี้ เขียนมาตั้งแต่สภาล่างนะไม่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง เลยเราต้องแก้ อันนี้ก็เหมือนกัน เมื่อจะห้ามอะไรไว้ ถ้าตกลงกันอย่างนั้นก็ว่ากันไป แต่เขียนให้มันถูกต้อง ขอบคุณครับ

นายสนั่น สหายสว่าง : ปัญหาใหญ่ที่สมาชิกติดใจนั้นก็ปัญหาเรื่องเงื่อนไขเกี่ยวกับข้าราชการ ห้ามไม่ให้จดทะเบียนนายความ ซึ่งพูดซ้ำแล้วก็ซ้ำอีก กระผมเองก็ไม่ได้กลัวเลยว่าข้าราชการจะมาแย่งอาชีพนายความ แต่ก่อนอื่นขอฝาก ข้าราชการนะเป็นคนของประชาชนทั้งสองฝ่าย ถ้าไปเป็นนายความมันก็ต้องเป็นแบ่งฝ่าย ไปเข้าเป็นนายของฝ่ายโจทก์ก็เป็นพวกโจทก์ ถ้าเป็นทนายฝ่ายจำเลยก็เป็นพวกฝ่ายจำเลย เมื่อมีส่วนได้เสียแล้วก็ต้องมีวิธีการเพื่อจะเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง ความเที่ยงธรรมของข้าราชการคนนั้นก็ตกไป แล้วอิทธิพลในการที่ตัวจดทะเบียนแล้วตัวไปฝากใฝ่ในการคดีความนั้นก็ต้องใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อการชนะของคดี แล้วนโยบายของเราต้องการให้ข้าราชการนี้เข้าถึงประชาชน ไม่ต้องการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ส่วนการคดีนั้นมีฝ่าย ฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย เมื่อข้าราชการไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นทนายแล้ว ก็พยายามที่จะเอาฝ่ายของตัวเองนั้นเป็นฝ่ายชนะ ความเที่ยงธรรมในหน้าที่ก็เสียไปตัวอย่างง่าย ๆ สมมติว่าผมเป็นนายอำเภอจดทะเบียนเป็นทนาย ผมไม่ต้องไปว่าความ ผมเรียงฟ้อง เรียงแก้ฟ้อง อิทธิพลของผมที่จะบีบบังคับผู้ใหญ่บ้านผู้ที่มาเป็นประโยชน์ในทางพยานผมก็บีบได้ แล้วถ้าที่เราวางหลักให้ข้าราชการต้องรับใช้ประชาชน ให้ถึงจิตใจเพื่อป้องกันประเทศชาติไม่ให้ใครมาแย่งให้ประชาชนแตกแยกกัน ตัวข้าราชการที่มีสิทธิมีเสียงในเรื่องทนายก็จะเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดเสียในความสงบ ในความสามัคคีแห่งชาติ เพราะฉะนั้นในการที่เราจะไปเขียนอะไรนั้นเราต้องใคร่ครวญเอาแต่เสรีภาพอย่างเดียวไม่ได้ เราต้องมองดู

หลักใหญ่และส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นการที่รัฐบาลได้เขียนห้ามไว้ นั้นจะถูกตัดด้วยนโยบาย แล้วถูกตัดด้วยความเป็นจริง แล้วถูกตัดด้วยความสงบสุขของประชาชน แล้วชีวิตของการ เป็นทนายนั้นผิดกับลูกจ้างประเภทอื่น ลูกจ้างประเภทอื่นนั้นต้องเอาใจนายจ้าง แต่การเป็น ทนายนี้เป็นลูกจ้างพิเศษที่นายจ้างให้เงินต้องเอาใจ แล้วบางที่ต้องถูกดูเสียด้วยนายจ้างนั้น เพราะฉะนั้นเป็นลูกจ้างที่แปลกที่สุด เขาเอาเงินมาให้แล้วยังถูกดูอีกด้วย เพราะฉะนั้นการ เป็นทนายนั้นเป็นศิลป์ แล้วการเป็นทนายนั้นต้องต่อสู้เอาแพ้ชนะกันถึง ๓ ศาล เพราะฉะนั้น ถ้าหากให้ข้าราชการเป็นอย่างท่านว่าแล้วผมว่าน่ากลัว หลักการนี้ประเทศไทยเราน่ากลัวจะ ลำบากในการที่ดำเนินคดีเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน เพราะว่าอิทธิพลของความเป็น ข้าราชการนั้นจะแทรกแซงเข้ามาในคดีความ ฉะนั้นการที่รัฐบาลได้เขียนไว้เช่นนั้นก็เพื่อกัน ความยุ่งยากแล้วต้องการให้งานนี้ในด้านผลของความยุติธรรมนั้นเป็นไปโดยความถูกต้อง ฉะนั้น กระผมไม่เห็นด้วยเลยที่จะเปิดช่องให้ข้าราชการนั้นเข้ามาตีทะเบียนเป็นทนายความไม่ได้ ส่วน หน่วยราชการต่าง ๆ ถ้ามีคดีความก็มีอัยการเป็นทนายแผ่นดินอยู่แล้วที่จะร้องขอให้อัยการ นั้นแก้ต่างของกรมกองนั้นได้ ถ้าเป็นงานในหน้าที่ไม่มีอะไรเสียหายแก่ราชการ แต่ว่าบุคคลนั้น มีคุณสมบัติที่จะเป็นทนายเมื่อลาออกจากราชการแล้วก็มีทะเบียนได้ถูกต้อง แต่จะเมื่อเอาไว้ ว่าวันหน้าจะเสียสิทธิ ก็ถ้าเมื่อเอาไว้วันหน้าจะได้สิทธิบ้างละ อะไรมันแน่ วันหน้าเขาอาจจะ แก้วว่า คนไม่ต้องเรียนอะไรเลยเป็นทนายได้ก็ได้ เราต้องคิดอย่างนั้นบ้าง เพราะฉะนั้นใน หลักที่เราเขียนกันไว้นี้เพื่อความสงบสุขของประชาชน ไม่ใช่เกี่ยวกับอาชีพของบุคคล เพราะ ฉะนั้นเมื่อเป็นข้าราชการแล้วก็มุ่งมาตราบารณาเพื่อจะได้รับการใช้ประเทศชาติตลอดไปจนกระทั่ง เกษียณอายุจะได้กินบำเหน็จบำนาญแล้วไม่เป็นฝักเป็นฝ่ายในเชิงคดีให้เสียความเที่ยงธรรม เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่าหลักการที่กฎหมายแก่นี้มีอันเดียว ต้องการให้นิติศาสตร์บัณฑิต ขึ้นมาเป็นทนายความชั้นหนึ่ง แล้วต้องการให้ทนายความชั้นสองมีหลักแหล่งอยู่ในศาลซึ่ง ขาดแคลนทนาย จึงจำกัดเขตไว้ กระผมว่าไม่เห็นมีปัญหาอะไร เรื่องข้าราชการนั้นไม่มีที่โทษ ทรอก ประเทศไทยที่จะให้เป็นทนาย ไม่มีทรอกครับ เพราะฉะนั้นกระผมขอสนับสนุนร่างที่ สภาผู้แทนฯ เกลงมติเสนอมายังวุฒิสภานี้

ประธานวุฒิสภา : ท่านสมาชิกก็ได้อภิปรายกันมามากแล้ว แล้วก็เป็นที่แจ่มแจ้ง
ดีแล้ว ข้าพเจ้าก็จะขอมติต่อที่ประชุมนี้ว่า สมควรจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้
ไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรรับหลักการ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยกมือขึ้น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราช
บัญญัติฉบับนี้ รัฐบาลจะเสนอส่งคณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญ

หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) : รัฐบาลขอเสนอ
ส่งคณะกรรมการสามัญชุดการปกครองพิจารณา

ประธานวุฒิสภา : รัฐบาลขอเสนอส่งคณะกรรมการสามัญชุดการปกครอง
พิจารณา จะมีท่านผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น

(ไม่มีสมาชิกมีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ลงมติให้ส่งคณะกรรมการสามัญ
ชุดการปกครองพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายในก็วัน

หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) : รัฐบาลขอเสนอ
แปรญัตติภายใน ๗ วัน

ประธานวุฒิสภา : รัฐบาลขอเสนอแปรญัตติภายใน ๗ วัน จะมีท่านผู้ใดมีความเห็น
เป็นอย่างอื่น

(ไม่มีสมาชิกมีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

LIRT

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี เป็นอันว่าให้แปรญัตติกายใน ๗ วัน

ต่อไปนี้เป็นระเบียบวาระที่ ๓ กำหนดวันและเวลาประชุม ข้าพเจ้าขอปรึกษาว่า
ในสมัยประชุมที่แล้วมานั้น วุฒิสภาได้กำหนดการประชุมตามปกติไว้สัปดาห์ละ ๑ วัน คือวันพุธ
เริ่มแต่เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา สำหรับในสมัยประชุมวิสามัญนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าไม่มีใครขัดข้อง
หรือว่าไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่น ก็คิดว่าถือเอาตามเดิมหรือจะอย่างไรสุดแล้วแต่ท่าน

(ไม่มีสมาชิกมีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานวุฒิสภา : เมื่อไม่มีท่านผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ก็ถือว่ากำหนดวัน
และเวลาประชุมสมัยนี้ก็เหมือนอย่างสมัยที่แล้วมา คงเป็นไปเช่นเดิม

หมดระเบียบวาระสำหรับการประชุมวันนี้แล้ว ขอเลิกประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๐.๔๕ นาฬิกา

